

## Нове – інколи просто забуте старе...

2008 р. до складу першого в Україні науково-навчального комплексу «Економосвіта» увійшла Львівська державна фінансова академія (ЛДФА). Таке рішення ухвалено на засіданні координаційної ради науково-навчального комплексу «Економосвіта», яке відбулося у Львові у Львівському інституті банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (ЛІБС УБС НБУ) 27 травня.

Попри створення веб-сторінки та розроблення логотипу науково-навчального комплексу «Економосвіта», запровадження практики співпраці з питань погодження відкриття нових спеціалізованих рад і заснування нових фахових видань у Західному регіоні з напрямку «Економіка та підприємництво», ухвалено також рішення про створення творчого колективу для написання кількатомного видання з основ економічних знань.

Директор Інституту регіональних досліджень НАН України (ІРД НАН України) д.е.н. В.С. Кравців, беручи участь в обговоренні звіту про діяльність комплексу в 2007 р., зауважив, що після виступу міністра освіти України І.О. Вакарчука на підсумковій колегії Міністерства освіти і науки України до Інституту регіональних досліджень НАН України як до єдиної наукової установи НАН України з економіки в Західному регіоні надійшло дуже багато пропозицій щодо співпраці від навчальних закладів різних рівнів акредитації. Тож говорячи про те, що науково-навчальний комплекс «Економосвіта» діє ще з 2003 р., можна сказати й про далекоглядність його засновників, що практично передбачили ситуацію, яку декларують зараз постулати Болонського процесу, а саме, – те, що класичний університет, з одного боку, передбачає науково-дослідну частину, тобто науковий центр, а з другого, – тісний зв'язок з підприємствами, практикою.

Ідея створення такого паритетного конгломерату, тандему освіти, науки і практики виникла 2003 р., після апробації навчально-виробничого комплексу «Західбанкосвіта», створеного 1996 р. на базі Львівського інституту банківської справи НБУ (тоді – Львівський банківський коледж НБУ). Так, Мар'ян Іванович Долішній – на той час директор ІРД НАНУ і Тамара Степанівна Смовженко – ректор Університету банківської справи НБУ (2003 р. – директор Львівського банківського інституту НБУ) були ідейними рушіями, натхненниками і основними учасниками створення тієї «Економосвіти», яка є, активно діє й перспективно розвивається донині. Тож ми звернулися до ректора з тим, щоб отримати відповіді на деякі питання про останні досягнення науково-навчального комплексу.

– *Тамаро Степанівно, що саме передбачає стратегія вищої освіти України в умовах Болонського процесу?*

– Стратегія розвитку вищої освіти України в умовах Болонського процесу передбачає створення інфраструктури, яка дозволить вищим навчальним закладам максимально реалізувати свій індивідуальний потенціал у плані задоволення високих вимог Європейської системи знань та адаптувати систему вищої освіти України до принципів, норм, стандартів і основних положень європейського простору вищої освіти, прийнятних і ефективних для нашої держави і суспільства. Адже, оцінюючи рейтингові позиції України щодо якості освіти, її практичної та наукової компонент на основі даних *World Economic Forum* за 2007 р., можна

зробити висновки щодо тісної залежності якості освіти від розвитку співробітництва між університетами та підприємствами, а також збереження значного відставання України від країн – лідерів інноваційного розвитку. А для країн з високим рівнем конкурентоспроможності національних економік характерним стає перехід до інтенсивного використання висококваліфікованої робочої сили, більш гнучкої у сфері прийняття рішень і процесі адаптації до нових технологій. Тому сьогодні особливе місце в розвитку системи освіти, зокрема економічної, відводиться поглибленню співпраці та кооперування навчальних закладів і наукових установ, широкому залученню до навчально-виховного процесу і дослідницької роботи в навчальних закладах учених Національної академії наук та галузевих академій (Концепція державної програми розвитку освіти на 2006-2010 рр.).

*– Чи можемо стверджувати, що ННК «Економосвіта» – реальний приклад співпраці академічної науки з вищими закладами освіти?*

– Так, можемо. Нагадаю, «Економосвіта» – це добровільне об'єднання вищих навчальних закладів і наукових установ, створене з метою забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців економічного профілю; організації спільних наукових досліджень та апробації їх результатів; проведення наукових заходів (конференцій, семінарів), підготовки наукових кадрів, методичної та видавничої діяльності, розвитку міжнародного співробітництва. І «Економосвіта» – перший в Україні такого роду науково-навчальний комплекс. Досвід роботи комплексу «Економосвіта» впродовж 2003–2008 рр., вважаю, й є таким хорошим прикладом.

*– Чим позиціювався комплекс у 2007 р.?*

– Про успішну та результативну діяльність науково-навчального комплексу «Економосвіта» у 2007 р. свідчать такі факти. Формування університетів європейського типу, які поєднують наукову, освітню та виробничо-дослідницьку складову, передбачає розширення мережі філій кафедр на підприємствах і в організаціях різних організаційно-правових форм. У 2007 р. кількість функціонуючих філій кафедр загалом у комплексі становила 15 одиниць, з них: 2 – в ІРД НАН України, 2 – в органах державного управління, 5 – у державних і комерційних фінансових установах, 3 – у банках, 3 – на виробничих підприємствах. Їх діяльність дозволила вдосконалити та розробити нові навчальні курси та спецкурси, щоб оптимально врахувати вимоги працевластців до підготовки випускників.

У рамках підготовки наукових і науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації науково-педагогічні працівники вищих навчальних закладів – членів комплексу поєднують зусилля щодо виконання та апробації дисертаційних досліджень. Так, 2007 р. в ІРД НАН України захистили дисертації 4 працівники і здобувачі ЛІВС УВС НБУ, 2 – ЛДФА, 1 – Тернопільського національного економічного університету (ТНЕУ). Водночас 3 працівників ТНЕУ захистили кандидатські дисертації в НУ «Львівська політехніка», 1 працівник Львівської комерційної академії (ЛКА) захистив дисертацію в ТНЕУ.

У рамках цільової підготовки аспірантів і докторантів 7 працівників ЛІВС УВС НБУ набувають вищої кваліфікації в ІРД НАН України, 3 – в НУ «Львівська політехніка» (НУ «ЛП»). ЛДФА здійснює цільову підготовку кадрів у ІРД НАН України (трое), ЛКА (двоє), НУ «ЛП» (1 особа), ТНЕУ (1 особа).

У рамках співпраці на рівні спеціалізованих вчених рад дев'ятеро вчених установ-партнерів входять до складу спеціалізованих вчених рад ІРД НАН України, четверо провідних вчених ІРД НАН України – до складу спеціалізованих вчених рад інших установ – учасників комплексу. У спеціалізованій раді Д 35.052.03 у НУ «Львівська політехніка» працюють 3 вчені установи – учасники комплексу, до роботи спеціалізованих вчених рад ТНЕУ залучено 3 науковців установ-партнерів.

У рамках залучення до викладання спеціалізованих дисциплін, керівництва магістерськими роботами, а також їх рецензування в інших закладах – учасниках комплексу науковців і науково-педагогічних працівників 11 науковців ІРД НАН України працювали за сумісництвом викладачами в навчальних закладах комплексу, у ЛІБС УБС НБУ залучено до навчального процесу 20 осіб, у НУ «Львівська політехніка» – 29 осіб, у ЛДФА – 6 працівників інших установ – учасників комплексу.

У рамках спільної видавничої діяльності, а саме спільної підготовки підручників, навчальних посібників і монографій у 2007 р. за активної співпраці вчених та науково-педагогічних працівників комплексу опубліковано понад 70 підручників та навчальних посібників, видано 65 монографій. ІРД НАН України та ЛІБС УБС НБУ спільно підготували та видали 2 збірники наукових праць, усього у 8 збірниках наукових праць ІРД НАН України опубліковано 85 наукових статей учених з установ-партнерів. Загалом, у періодичних наукових виданнях, засновниками яких є учасники комплексу, 2007 р. опубліковано понад 200 наукових статей за авторства та співавторства працівників установ – учасників комплексу.

У рамках співпраці та спільного виконання бюджетних та госпдоговірних науково-дослідних тем науковці з ЛІБС УБС НБУ, Інститут економіки і менеджменту НУ «Львівська політехніка» та ІРД НАНУ виконували 8 науково-дослідних тем.

У 2007 р. проведено 7 міжнародних, щонайменше 8 всеукраїнських і міжвузівських наукових конференцій, організаторами та співорганізаторами яких стали учасники науково-освітнього комплексу «Економосвіта». Тільки в ЛІБС УБС НБУ відбулося 12 семінарів і «круглих столів», у тому числі 6 засідань постійно-діючого науково-практичного семінару спільно з ІРД НАН України «Проблеми формування і розвитку банківської системи України та механізми їх вирішення».

У галузі міжнародного науково-навчального співробітництва учасники комплексу забезпечують організацію та проведення спільних наукових досліджень із закордонними вченими, участь у міжнародних науково-практичних конференціях, симпозіумах, семінарах, обмін науково-дослідною літературою та інформацією, а також організацію навчання студентів за міжнародними програмами. Так, НУ «Львівська політехніка» співпрацює із закордонними партнерами в рамках 21 угоди про творчу співпрацю, у ТНЕУ у 2007 р. здійснювалось виконання 3 міжнародних проектів у галузі інформаційних технологій та 7 міжнародних освітніх проектів, УБС НБУ минулого року започаткував практику і стажування студентів у банках Німеччини.

– *Як Ви оцінюєте діяльність комплексу, зокрема, за останній рік?*

– Хочу відзначити доцільність та ефективність функціонування об'єднання. Але бачу нагальність у подальшому вдосконаленні освітньо-наукової інфраструктури, інтенсифікації фундаментальних і прикладних наукових досліджень у вищих навчальних закладах і наукових установах, упровадженні наукових результатів у навчальний процес, формуванні змісту освіти на основі новітніх і технологічних досягнень, активізації роботи в галузі спільного міжнародного науково-навчального співробітництва.

– *Тамаро Степанівно, упевнена, що Ви знаєте про ті проблеми, які, можливо, є в роботі комплексу, і вже маєте план дій щодо їх усунення?*

– Так, дійсно, попри вагомі результати діяльності, проблеми все ж є. По-перше, це не достатньо ефективна робота філій кафедр. Хоч кількість філій кафедр у фінансових і нефінансових установах і організаціях щороку зростає, проте якість їхньої роботи залишається низькою. Як правило, така діяльність

є несистемною, а тримається винятково на ініціативі окремих осіб. Необхідно зробити цей напрям дієвим, розробити та погодити плани роботи філій, уникати формального підходу.

Друга проблема стосується спільної видавничої діяльності. Якщо проаналізувати, то за цей період часу учасниками комплексу за широкого кола авторів не створено жодного підручника і посібника з грифом МОН України. Трохи краща ситуація з видавництвом колективних монографій, але і цей напрям видавничої діяльності необхідно активізувати в майбутньому.

По-третє – стажування викладачів. Якщо в попередні роки цей напрям розвивався активно, то в 2007 р. темпи значно знизилися. Приміром, стажування викладачів учасників комплексу Львівського регіону в Тернопільському національному економічному університеті не відбувалося. Не зафіксовано також і проведення стажування професорсько-викладацького складу львівських закладів – учасників комплексу в ІРД НАН України, хоча в попередні роки таке стажування відбувалося досить активно. На це слід звернути увагу.

Четверту проблему бачу у напрямі виконання науково-дослідних тем. Хотілось би, щоб до виконання спільної наукової тематики залучалося більше коло науковців з більшої кількості закладів – учасників комплексу. Аналіз засвідчує, що над виконанням наукових розробок працюють, як правило, науковці двох закладів – учасників. Активізація цього напрямку роботи у майбутньому сприятиме розширенню комплексності проведення наукових досліджень.

– *Куди скеровуватиме «Економосвіта» основні зусилля в майбутньому?*

– У наступному періоді (2009–2011 рр.) необхідно активізувати роботу в галузі нових технологій навчання, науково-методичного забезпечення дисциплін, організації спільних наукових досліджень та апробації їх результатів, спільного міжнародного науково-навчального співробітництва. Відповідно до Концепції економічної освіти в Україні та для реалізації основної мети науково-навчального комплексу «Економосвіта».

– *Дякую за інтерв'ю.*

Надійшло 13.06.2008 р.

*О.І. Дейнека, В.В. Демченко*

### **Кластери та конкурентоспроможність прикордонних територій**

Інтеграція України у світову господарську систему зумовлює необхідність забезпечення високого рівня її конкурентоспроможності, яка значною мірою формується у регіонах. Підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їх ресурсного потенціалу є основним стратегічним завданням державної політики регіонального розвитку України до 2015 р.

---

© О.І. Дейнека, В.В. Демченко, 2008.